

Лисак Роман Юрійович

студент гр. ФМСм-22, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: д.е.н., професор Сидорович О. Ю.

МИТНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ І РЕГІОНІВ

Важливим видом діяльності будь-якої держави, зокрема й України, є формування дохідної частини бюджету. Сьогодні податки є не лише основним джерелом наповнення державного бюджету, але і виконують роль фінансового регулятора виробництва. Для України актуальним є розвиток системи митного оподаткування, яка б передбачала розгалужену систему митних платежів, адже, крім фіскальної функції, вони виконують економічну – регулювання експортно-імпортних операцій та забезпечення економічної безпеки держави. Визначення ефективних напрямків модернізації системи адміністрування митних платежів опосередковано пов'язано із достатньо високим відсотком (близько 45%) митних платежів у структурі податкових надходжень Державного бюджету України.

В умовах сучасної ринкової економіки в Україні особлива увага приділяється питанням державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), а саме митним зборам, які є важливим інструментом фінансового регулювання.

Державні доходи – це всі ті фінансові кошти, за допомогою яких держава задовольняє потреби громадськості та виконує її функції. Таким чином, вони являють собою всі доходи або кошти, які спрямовуються до державного бюджету.

Митні платежі опосередковано входять до державного бюджету України з якого іде виділення коштів в бюджети на місцевості. Митний платіж – це різновид обов'язкових платежів, що справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на митні органи. Податковий кодекс України визначає митні платежі як податки, що відповідно до Податкового Кодексу України або митного законодавства справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України контроль за справлянням яких покладено на митні органи [1].

Там, де існують обмеження, встановлені державою щодо власника товару, завжди буде існувати бажання обійти закон, порушити заборони. Тому там, де існує митна служба – існує контрабанда та інші порушення митних правил. Від ефективності боротьби з цими негативними явищами залежить виконання формування дохідної частини основного фінансового закону країни – державного бюджету.

Економічні показники та розвиток країни багато в чому залежать від державних доходів. Вони являють собою сукупність різних податків, зборів, внесків та будь-яких інших фінансових доходів. Державні доходи та державні витрати разом складають державний бюджет.

Сьогодні питання боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил світове економічне співтовариство визнає одним із найактуальніших. На жаль, Україна не є винятком: високі темпи контрабанди негативно впливають на фінансово-економічну безпеку держави та завдають значних збитків державному бюджету.

На цьому етапі актуальними є питання посилення позицій нашої держави у забезпеченні прозорості зовнішньоекономічних відносин митного простору, використання засобів захисту незаконного переміщення товарів і предметів через митний кордон України, а також створення ефективного механізму обмін оперативною інформацією між країнами щодо запобігання ухиленням від митних платежів та іншим порушенням митного режиму.

Питання місцевих бюджетів набуває особливої актуальності на шляху євроінтеграції України. Становлення місцевих бюджетів багато в чому залежить від правильності, повноти та оптимальності застосування положень Бюджетного кодексу. Крім того, місцеві бюджети стали більш стабільними й передбачуваними, оскільки зменшилася кількість не профінансованих повноважень. Економічний та соціальний розвиток будь-якої країни значною мірою залежить від розвитку її територій. Це своєю чергою, потребує відповідного фінансового забезпечення, що реалізується через формування місцевих бюджетів.

До основних джерел доходів місцевих бюджетів належать податкові надходження (загальнодержавні податки, які, згідно із законодавством, закріплені за місцевими бюджетами, місцеві податки та збори, а також відрахування від загальнодержавних податків), кошти, отримані від власних засобів муніципального утворення, які створюються за рахунок діяльності підприємств та організацій, що знаходяться у власності територіальних громад, та оплата за послуги, які надають органи місцевого самоврядування, а також місцеві позики.

Співвідношення цих основних джерел у структурі місцевих фінансів визначає ступінь самостійності місцевих бюджетів. Однак протягом багатьох років в Україні існують проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів, серед них – брак коштів органів місцевої влади та нестабільність надходжень. Постійна нестача фінансових ресурсів у органів місцевого самоврядування та нестабільність їхніх доходних джерел стали проблемою справді загальнодержавної ваги. Як наслідок, на місцях не вирішуються першочергові проблеми громадян, не забезпечується належне фінансування економічного й соціального розвитку відповідних територій, їх благоустрій, управління комунальним господарством освіти, охорони здоров'я, погіршується стан доріг тощо [2].

Статистичне дослідження показало, що державний бюджет отримує лише 30% митних та 70% податкових надходжень відносно рівня до повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Протягом січня-серпня 2022 р. митниці Державної митної служби України виявили 7793 порушення митних правил на суму 2,2 млрд грн. Вилучено предметів правопорушень на суму понад 495 млн грн. Зокрема: промислових

товарів – на суму 316,8 млн грн; продовольчих товарів та сільгосппродукції – на понад 16 млн грн; валюти – на 127 млн грн; транспортних засобів – на майже 35 млн грн. Безпосередньо митниці розглянули 7 851 справу про порушення митних правил. Застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу на суму майже 324 млн грн. На розгляд до суду митниці передали 4 033 справи про порушення митних правил на суму 2,4 млрд грн. За результатами розгляду справ суди наклали стягнень (конфіскація товарів та штрафи) на суму понад 1,1 млрд грн [4].

Контрабанда – це нелегальне перевезення товарів через митний кордон, без оплати митних зборів та платежів. Можемо взяти за приклад, контрабанду алкоголю в Україну.

Відповідно до звіту розрахункової палати, через контрабанду тільки алкоголю та неналежну роботи держорганів, держава не доотримує протягом року 9 млрд грн [4]. В розрізі державного бюджету це колосальні кошти які можуть іти перш за все в державний бюджет України та розподілятися на бюджети на місцях.

Місцеві бюджети тісно пов'язані з державним бюджетом, якщо фінансування в державний бюджет зменшується у зв'язку з військовою агресією та порушенням митних процедур, та допущенням митних правопорушень, то доходи місцевих бюджетів також зменшуються. В даному випадку фінансовий інструмент, а саме податки в державний і місцеві бюджети зменшуються і це негативно впливає на бюджети на місцях.

Враховуючи все вищевказане, значимість проблеми митних правопорушень, очевидно, що підхід до вирішення цієї проблеми має бути комплексним, тобто складатися не лише з посилення контролю на митниці і кордоні, а й включати в себе закриття прогалів на внутрішньому ринку, що дають життя контрабандним схемам, технічне переоснащення і цифровізацію роботи митниць, подолання корупційних схем, реформування судів, прокуратури та СБУ для належного виконання ними службових обов'язків (зокрема, в частині розгляду і вирішення справ щодо порушень митного законодавства), організацію належного обміну інформацією із суміжними країнами щодо взаємних поставок товарів через кордон.

Покращення контролю на митниці та використання засобів вказаних вище, має допомогти розвитку країни, в такий нелегкий час, та збільшити надходження до державного та місцевих бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетне забезпечення територіальних громад України: тенденції останніх років. Галузевий моніторинг. 2012. № 9. URL: <http://dialogueauc.org.ua/sites/all/sites/dialogueauc.org.ua/files/files/mon9.pdf>.
2. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (за період 01.09-30.09.2022). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho-5>

3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Офіційна веб-сторінка Рахункової палати України. URL:
<https://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=1321>